

Hol épüljön az új Városháza?

Külföldi turista hiába keres a fővárosunkban „Hotel de Ville“-t, vagy „Rathaus“-t, avagy „Palazzo Municipale“-t, ami rendesen főéke hazája nagyvárosainak. Ha mégis elmegy a Károly-körútra, amaz óriási kockalakú alaprajz nyomán, amelyet a Baedeker-ében lát, alapos kiábrándulás éri. Egy disztelen körút, egy még disztelenebb tér (Deák-tér) és egypár szűk utca és síkator közt egy ormóttan kaszárnyát talál, amit az osztrák katonák építettek valamikor oda és ami ma a városháza.

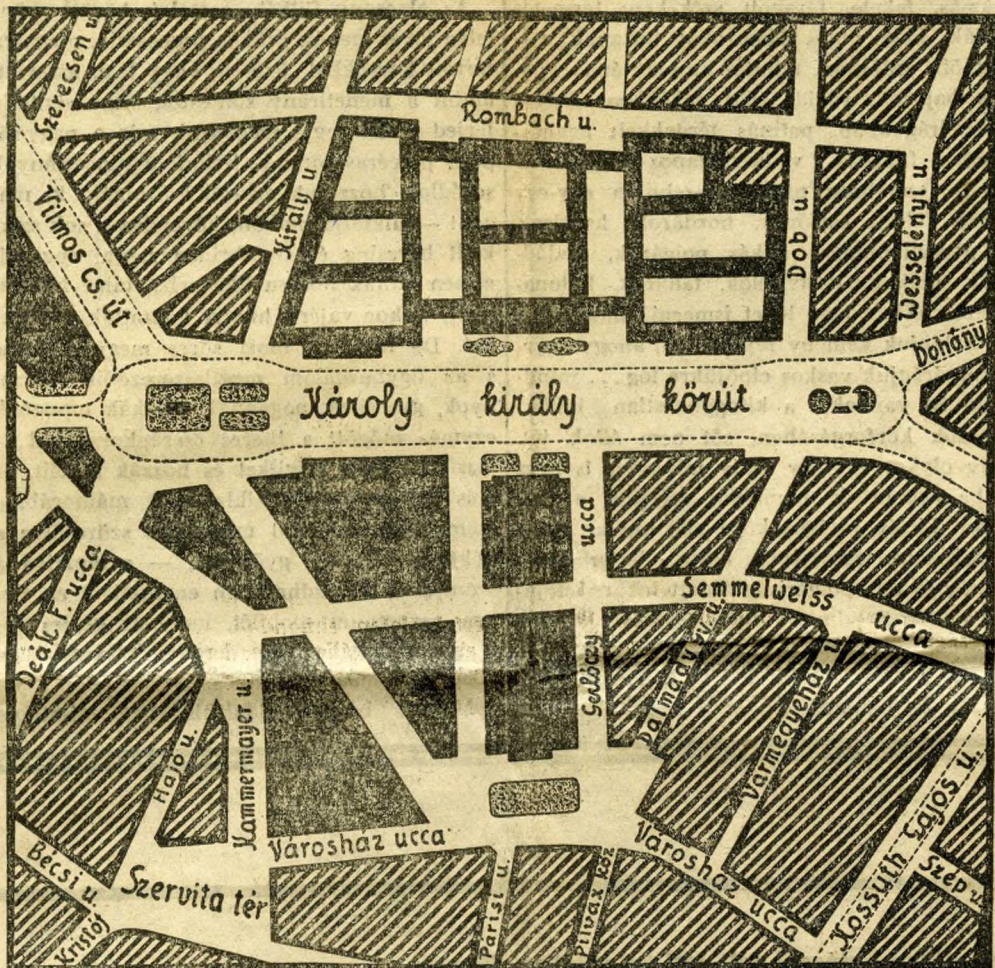
Mentsége fővárosunknak, hogy rég tervezi az új városháza építését. Mentsége a világháború is. De ma már komolyan kellene újból foglalkozni a problémával. A háború befejezése óta épp egy évtized múlt el és tudnivaló, hogy a tervezetéstől a megvalósulásig hosszú az út, mivel a kérdés sok érdeket érint és igen komplex, amint az az alábbiakból is ki fog tűnni.

Az itt következő terv és indoklás abból az egységesen elfogadottnak látszó felfogásból indult ki, hogy az új városháza ne vihesse el a jelen helyéről, a Károly-körútról a főváros egy más körzetébe, egyben azonban

a tulsó oldalra kívánja az új városházát, nem kevésbé fontos. Tudjuk, hogy a Károly-körút nem egyenes, hanem a Dohány-utcánál szögbe törik és pedig úgy, hogy a tulsó oldalra ad perspektívát. A tulsó oldalra helyezett városháza a Kossuth Lajos-utca felől jövő szemlélő előtt már a Kossuth Lajos-utca sarkától kezdve látható és mindjobban érvényesül. Ez annál fontosabb, mert a belvárosi oldal gyalogforgalma sokkal nagyobb. A mai épület oldalán felépülő városházát ellenben a belvárosi oldalról nem lehetne teljességben élvezni, a másik oldal forgalma viszont kicsiny. A Vilmos császár-ut továbbá oly éles szöveget képez a Károly-körúttal, hogy amiatt csak a Vilmos császár-ut utolsó szakaszáról lehetne a városházát látni. Ma is inkább csak a Deák-téri templom látható abból az irányból.

6. Az új városházának a másik oldalra telepítése lehetővé tenné egyenes forgalmi utak nyitását a Belváros felé, amit az ezen a vidéken tapasztalt forgalmi nehézségek ugyancsak kívánatosnak tesznek az autók korszakában.

Ezek az előnyök annyira meggyőzők, hogy indokolt volt a kérdés alapos kidolgozása. A városházának a másik oldalon való felépítése a következő feladatok felé állít:

azt a felfogást vallja, hogy az új városháza a legelőnyösebben nem a mai városháza helyén, hanem a Károly-körút másik oldalán, a Király-, Rombach- és Dob-utcáig terjedőleg lenne fölépíthető, a következő szempontok miatt:

1. A főváros a szükséges telkekhez sokkal olcsóbban jutna a körút másik oldalán, mint amennyiért, a kellő felparcellázás után, a mai városháza telkeit értékesítheti, hiszen a nagyobb forgalom miatt a Károly-körút belvárosi oldalán a telkek kétségtelenül értékesebbek. Még kétségtelenebbül értékesebbek a telkek a Városház-utcában, ahol ma van a városháza hátsó frontja, mint a Rombach-utcában, ahova az új városháza hátsó homlokzata kerülne.

2. A városházának a tulsó oldalon való fölépítése lehetővé tenné azt, hogy az építés tartama alatt a fővárosi közigazgatás a mai helyén zavartalanul folytathassa mindaddig, míg az új palota el nem készül. Az eddig használt épületek lebontására és a felszabadult telkek parcellázására az átköltözés után kerülne a sor.

3. A városházának a másik oldalra helyezése lehetővé tenné, hogy a ma oly éktelen Károly-körút és csatlakozó részei rövid idő alatt egységesen, a maguk teljességében szabályoztassanak és fővárosunk egyik legszebb, legérdekesebb részévé alakíttassanak. Ez ugyanis nem lenne elérhető addig, amíg a mai városháza telkei nem parcelláztatnak és a másik oldal sorsa fölött nem döntöttek.

4. A városházának a másik oldalra való telepítésével megindulna a belső Erzsébetváros kiépítése, amelyre a Károly-körúttól a Nagymező-utca vonaláig ugyancsak szükség van.

5. Szépészeti szempontból az új városháza a tulsó oldalon sokkal hatásosabb lenne, két szempontból is. A másik oldalon a körút teljes hosszát, a Dob-utcától a Király-utcáig terjedő szakaszt, egy egységes, monumentális palota foglalná le: a városháza; míg ha az új városháza a mai helyén, a belvárosi oldalon, épülne föl, ugy a körútnak csak egy szakaszát, a Gerlóczy-utcától a Deák-térig terjedő részt töltené ki, azaz nem uralhatná centrális elhelyezéssel az egész körutat. A másik szempont, amely esztétikai okokból

- Parcellázni kell a mai városház területét.
- Meg kell alkotni a Deák-teret.
- Szabályozni kell a Károly-körutat.

A mai városháza területének parcellázásától nem lehet elválasztani a Deák-téri templom területének szabályozását. A templom és melléképületeinek telkei némi alakváltozáson mennek át. A felparcellázandó területek tagolását úgy érjük el, hogy azokon át három utcát vezetünk és hogy a Városház-utca középső részét térré alakítjuk.

A Gerlóczy-utcával párhuzamosan, a Károly-körúttól a Városház-utcáig, egy haránt-utcát nyitunk. Ennek főcélja, hogy az új városháza középületét hangsúlyozza. Az új városházi épület főtenyelyében a körút és a Városház-utca közt két monumentális épület számára alakult így ki egy-egy négyszögű terület.

A Semmelweis-utcát meghosszabbítjuk, még pedig egyenesen, a Kammermayer-utcáig és onnan tovább egy kis törésben, úgy hogy a Wekerle Sándor-utcának vegye irányát, elhaladva a Deák Ferenc-utca vége előtt és az Erzsébet-tér keleti házsora mellett. Ezen utcahosszabbítás a Szabadság-tér és Kossuth Lajos-utca közt oly összeköttetést teremt, amely ugy a Károly-körút, mint a belvárosi utcák (Váci-utca, Petőfi Sándor-utca) forgalmának leterhelését jelenti.

A Vilmos császár-utat nyilegyenesen meghosszabbítjuk a Belvárosba, a főpostáig.

A Gerlóczy- és Dalmady-utcák összetalálkozásánál előállt — ma meglévő — teret megnagyítjuk és ezáltal egy forgalomelosztópontot teremtünk a Belváros ezen részében. Ez a tér nagyban nyer jelentőségében, ha a Dalmady-utcát a Károly-körútig meghosszabbítjuk. (A városi szabályozási terv a Vármezei-utca meghosszabbítását veti ték programba.) Ennek a rövid utcameghosszabbításnak az volna a fontossága, hogy a megalkotandó terünk a Vilmos császár-uton át a Nyugati-pályaudvarral, a Dalmady-utcán át, a Dob-, Wesselényi- és Dohány-utcákon keresztül, a Keleti-pályaudvar vidékével nyerne egyenes összeköttetést.

A Dák-tér szabályozásának az az elgondolása, hogy a Károly-körutat az Erzsébet-tér felé meghosszabbítjuk, úgy, amint a Kossuth Lajos-utca folytatása a Klotild-paloták között az Eskü-ut. A Deák-teret azáltal, hogy a Klotild-paloták mintájára két háztömbbel lezárjuk, az Apponyi-térhez nagyon hasonló, szép térré alakítottuk. Amint az Apponyi-térbe kétoldalt a Petőfi Sándor-utca és az Egyetem-utca (Ferenciek-tere) torkollik, ugy torkollik majd a Deák-térbe a Király-utca és a belvárosi új Vilmos császár-utca. Amint továbbá a Duna felé az Apponyi-térből három ut ágazik, ugymint a Kigyó-utca, az Eskü-ut és a Duna-utca, akképp fog, legyezőalakban, három ut kiágazni az új Deák-térből: a Vilmos császár-ut a Nyugati-pályaudvar felé, a hosszabbított Károly-körút az Erzsébet-téren át a Lipótváros felé és a szélesített torkolatu Deák Ferenc-utca a Duna felé.

A Deák-tér szabályozásához hozzájárul a Király-utca sarkán az új városháza előugró alaprajzi tagolása, aminek megfelelőleg a mai városháza parcellázása is szimmetrikus beugrással, illetve tér-sarokképzéssel van elgondolva a meghosszabbított Vilmos császár-ut belvárosi torkolata mellett.

A Károly-körút két oldala ma nem párhuzamosan, hanem a Deák-tér felé szélesedőleg távolodik egymástól. A szabályozás ezt eltüntetné. A szabályozás továbbá a Dohány-utca torkolatánál egy teret alkotna, amely a Deák-tér egy egyszerűsített alakja lenne, a közepén parkozással s szoborral. E két tér közt feküdne az új városháza, két nagy szárnyépülettel és egy törzsepülettel, amely előtt, épp ugy, mint a másik oldalon, a Gerlóczy- és az új utca közt, parkozás lenne. Egész virágos lehetne a Károly-körút. Az új városházát gót stílusnak képzelném. Beugrásait, arkádjait, erkélyeit virágokkal megakva. A törzsepület mellett, a városháza ívei alatt, kocsijárók lehetnének, amelyeknek klasszikus példáit látjuk a párisi Louvre alatt, a Caroussel-hid tengelyében, hihetetlen arányu forgalommal.

A nagystíli Lipótváros s a büszke Andrássy-ut ilyenmértvű szabályozását követelik a Károly-kaszárnya környékének.

Póka-Pivnyí Béla dr.